

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa 1, skr. pocztowa 984
tel. (48 22) 505 44 44, faks (48 22) 827 19 60

Podatek rolny a podatek dochodowy – problemy opodatkowania polskiego rolnictwa

Prof. dr hab. Marian Podstawka
dr inż. Joanna Pawłowska-Tyszko

KONKURENCYJNOŚĆ POLSKIEJ GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ W WARUNKACH GLOBALIZACJI
I INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Istota problemu

- Aktualnie funkcjonujący system podatkowy w Polsce jest powszechnie krytykowany za istnienie rozwiązań zaprzeczających zasadom powszechności, równości oraz sprawiedliwości opodatkowania (np. wyłączenie rolników z podatku dochodowego w rolnictwie),
- Powszechna krytyka podatku rolnego za:
 - niedoskonałe jego oddziaływanie na wyrównywanie ekonomiczno-przyrodniczych warunków gospodarowania,
 - brak związku z wynikami ekonomicznymi gospodarstwa,
 - niewielki udział w zasilaniu finansów publicznych,
- Postulat zastąpienia podatku rolnego podatkiem dochodowym lub pozostawienia podatku rolnego i wprowadzenia podatku dochodowego.

Cel opracowania

Przedstawienie symulacji i konsekwencji finansowych zastąpienia podatku rolnego w gospodarstwach rolnych podatkiem dochodowym i wskazanie wybranych trudności związanych z włączeniem rolnictwa do systemu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Porządek prezentowanych zagadnień

- Próba uporządkowania niektórych pojęć ekonomiczno-rolniczych w kontekście modyfikacji systemu podatku dochodowego od osób fizycznych,
- Określenie sposobu ustalania dochodu do opodatkowania i wysokości obciążenia podatkowego,
- Prezentacja wyników symulacji włączenia rolników do powszechnego systemu podatkowego,
- Próba oceny konsekwencji różnych form opodatkowania działalności rolniczej z punktu widzenia sytuacji dochodowej rolników oraz wpływów do finansów publicznych.

Próba badawcza

- Badaniem objęto indywidualne gospodarstwa rolne prowadzące rachunkowość w ramach polskiego FADN,
- Okres badań 2007-2009,
- Wybrane kryteria grupowania gospodarstw rolniczych:

Typ rolniczy	ESU
- Uprawy polowe (TF1) - Zwierzęta ziarnożerne (TF7)	- Bardzo małe < 4 ESU - Małe 4-8 ESU - Średnio – małe 8-16 ESU - Średnio – duże 16-40 ESU - Duże 40-100 ESU - Bardzo duże > 100 ESU

Metodologia badań

- Zastosowano przepisy podatkowe obowiązujące w 2009 roku
- Etapy rachunku podatkowego: ustalenie dochodu i ustalenie podatku
- Sposób ewidencji i naliczania podatku dochodowego:

Źródło danych rachunkowych (Sposób ewidencji)	Ewidencja przychodów (limit stosowania 150 tys. Euro)	Podatkowa Księga Przychodów i Rozchodów (limit stosowania 1,2 mln Euro)	
Metoda naliczania podatku dochodowego	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych $RE = (P - USpoł. - S - OdIp) \times sR - Uzdr. - OdIpod.$	Podatek progresywny (PIT) $PDOF_{pr} = (D - USpoł. - S - OdIp) \times 18\% (32\%) - 556,02 - Uzdr. - OdIpod.$ Kwota wolna od podatku - 3091 zł	Podatek liniowy (PIT) $PDOF_{lin} = (D - USpoł. - S) \times 19\% - Uzdr. - OdI1\%$

RE – ryczałt ewidencjonowany; P – przychód, D – dochód, Uspoł. – składki na ubezpieczenia społeczne; S – strata z lat ubiegłych; OdIp – odliczenia od przychodu; sR – stawka ryczałtu; Uzdr. – odliczenia składek zdrowotnych; OdIpod. – odliczenia od podatku; PDOF *pr* - podatek progresywny; PDOF *lin* - podatek liniowy

Modele podatkowe

Wyszczególnienie	Model A (ryczałtowy)	Model B (progresywny)	Model C (liniowy)
Podstawa opodatkowania	Przychód ze sprzedaży (produkcja roślinna, zwierzęca i pozostała)	Dochód = Przychód ze sprzedaży – koszty uzyskania przychodu	Dochód = Przychód ze sprzedaży – koszty uzyskania przychodu
Stawka podatku	3%	18 (32) %	19%
Przychody wyłączone z podstawy opodatkowania	<ul style="list-style-type: none"> - przekazania do gospodarstwa domowego; - zużycie wewnętrzne; - dopłaty do działalności operacyjnej i inwestycyjnej; - saldo podatku VAT z działalności operacyjnej i inwestycyjnej; 	<ul style="list-style-type: none"> - dopłaty do działalności operacyjnej i inwestycyjnej; - saldo podatku VAT z działalności operacyjnej i inwestycyjnej; 	
Koszty uzyskania przychodu		<ul style="list-style-type: none"> - zużycie pośrednie (koszty bezpośrednie i ogólnogospodarcze) - amortyzacja - koszty czynników zewnętrznych (wynagrodzenia, czynsze i odsetki) 	
Zastosowane ulgi	<ul style="list-style-type: none"> - Składki na ubezpieczenie społeczne KRUS odliczane od dochodu 		

Wyniki badań

Symulacja podatku dochodowego dla wybranych typów rolniczych

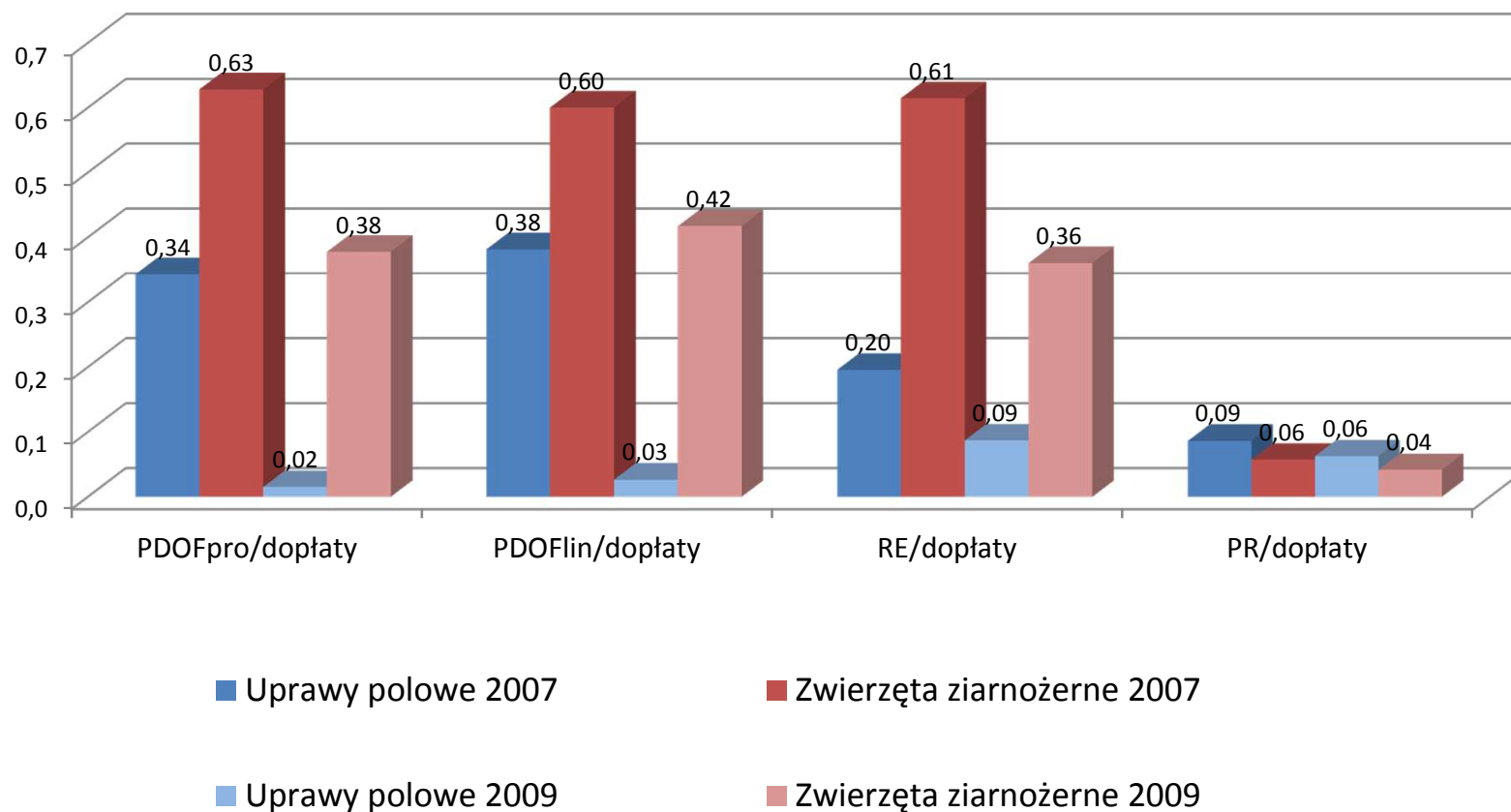
Typ rolniczy	Model A (Ryczałt)		Model B (PDOF pro)		Model C (PDOF lin)	
	2007	2009	2007	2009	2007	2009
Lata	2007	2009	2007	2009	2007	2009
Uprawy polowe	5,9 (2,3)	4,9 (1,4)	10,4 (4,0)	0,9 (0,2)	11,6 (4,4)	1,5 (0,4)
Zwierzęta ziarnożerne	10,9 (10,7)	11,4 (8,7)	8,9 (9,3)	12,0 (9,1)	9,9 (10,5)	13,2 (10,1)

Kwota podatku dochodowego w tys. zł

Relacja podatku dochodowego do podatku rolnego w nawiasie

Relacja podatku dochodowego i rolnego do kwoty dopłat do działalności operacyjnej w latach 2007 i 2009

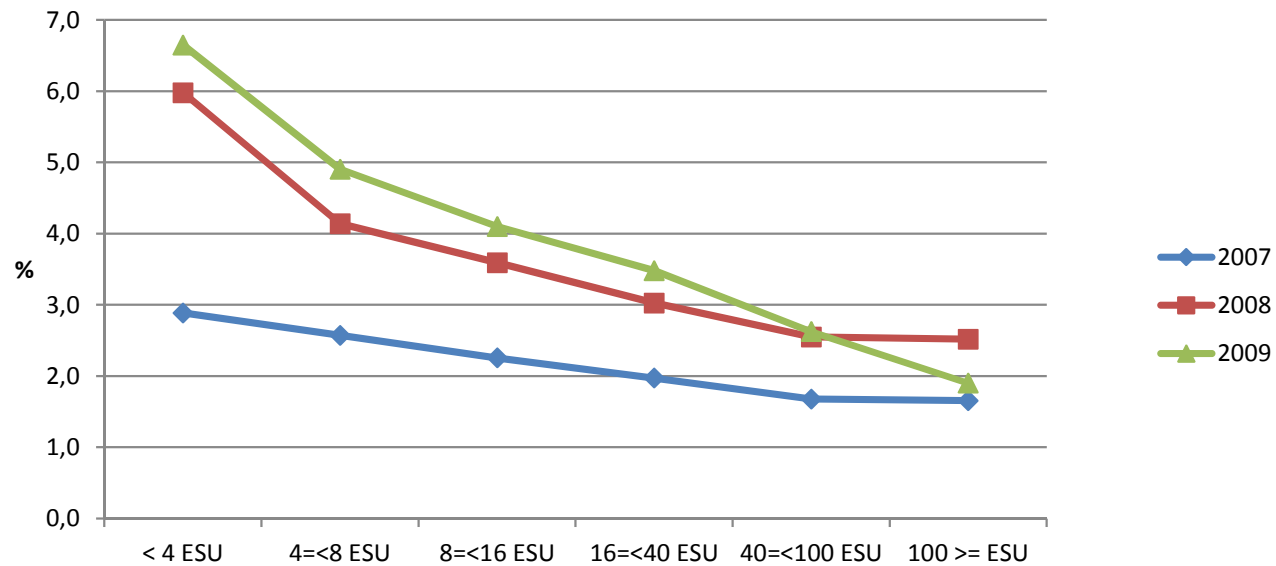
Zmniejszenia dochodów po opodatkowaniu w analizowanych modelach

Typ rolniczy	Model A (Ryczałt)		Model B (PDOF _{pro})		Model C (PDOF _{lin})	
	2007	2009	2007	2009	2007	2009
Lata	2007	2009	2007	2009	2007	2009
Uprawy polowe	6,4% (5,9)	7,4% (4,9)	11,2% (10,4)	1,3% (0,9)	12,5% (11,6)	2,3% (1,5)
Zwierzęta ziarnożerne	14,4% (10,9)	11,1% (11,4)	12,6% (8,9)	11,6% (12,0)	14,1% (9,9)	12,8% (13,2)

Kwota podatku dochodowego w tys. zł w nawiasie
Zmniejszenie dochodów po opodatkowaniu (%)

Udział podatku rolnego w dochodach z rodzinnego gospodarstwa rolnego w latach 2007-2009 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FADN

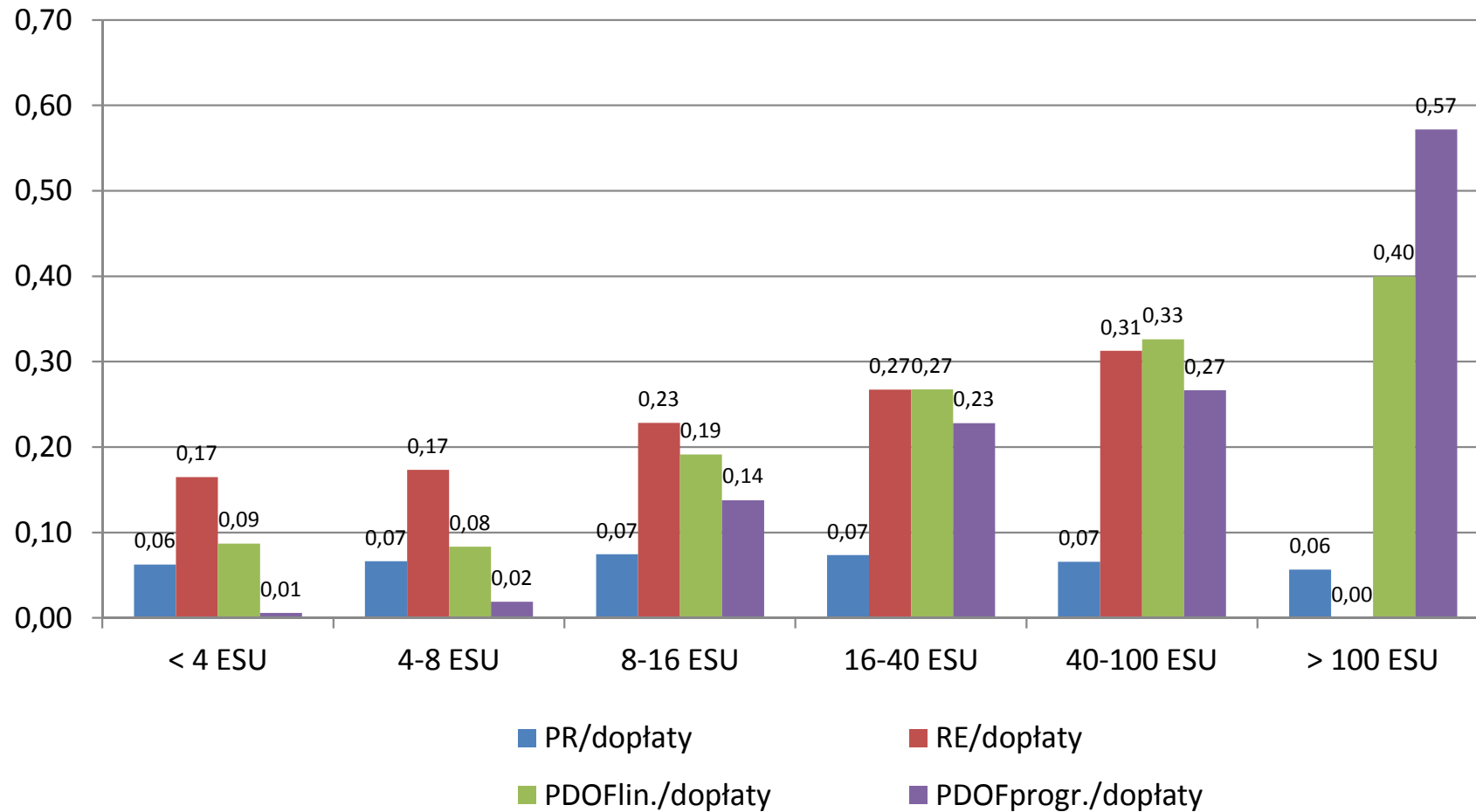
Symulacja podatku dochodowego dla klas wielkości ekonomicznej gospodarstwa w latach 2007 i 2009

Wielkość ekonomiczna ESU	Model A (Ryczałt)		Model B (PDOF _{pro})		Model C (PDOF _{lin})	
	2007	2009	2007	2009	2007	2009
Lata	2007	2009	2007	2009	2007	2009
< 4 ESU	1,2 (2,6)	0,8 (0,3)	0,04 (0,1)	strata	0,6 (1,4)	strata
4–8 ESU	1,6 (2,6)	1,4 (1,6)	0,2 (0,3)	KW	0,8 (1,3)	0,4 (0,5)
8-16 ESU	2,9 (3,0)	2,6 (1,9)	1,8 (1,8)	1,1 (0,8)	2,5 (2,6)	1,7 (1,3)
16-40 ESU	5,7 (3,6)	5,5 (2,4)	4,9 (3,1)	3,8 (1,6)	5,8 (3,6)	4,6 (2,0)
40-100 ESU	13,9 (4,7)	12,9 (3,1)	11,8 (4,0)	13,8 (3,2)	14,7 (4,9)	15,0 (3,6)
>100 ESU	nd	nd	70,6 (10,1)	69,6 (8,5)	49,4 (7,1)	48,9 (6,0)

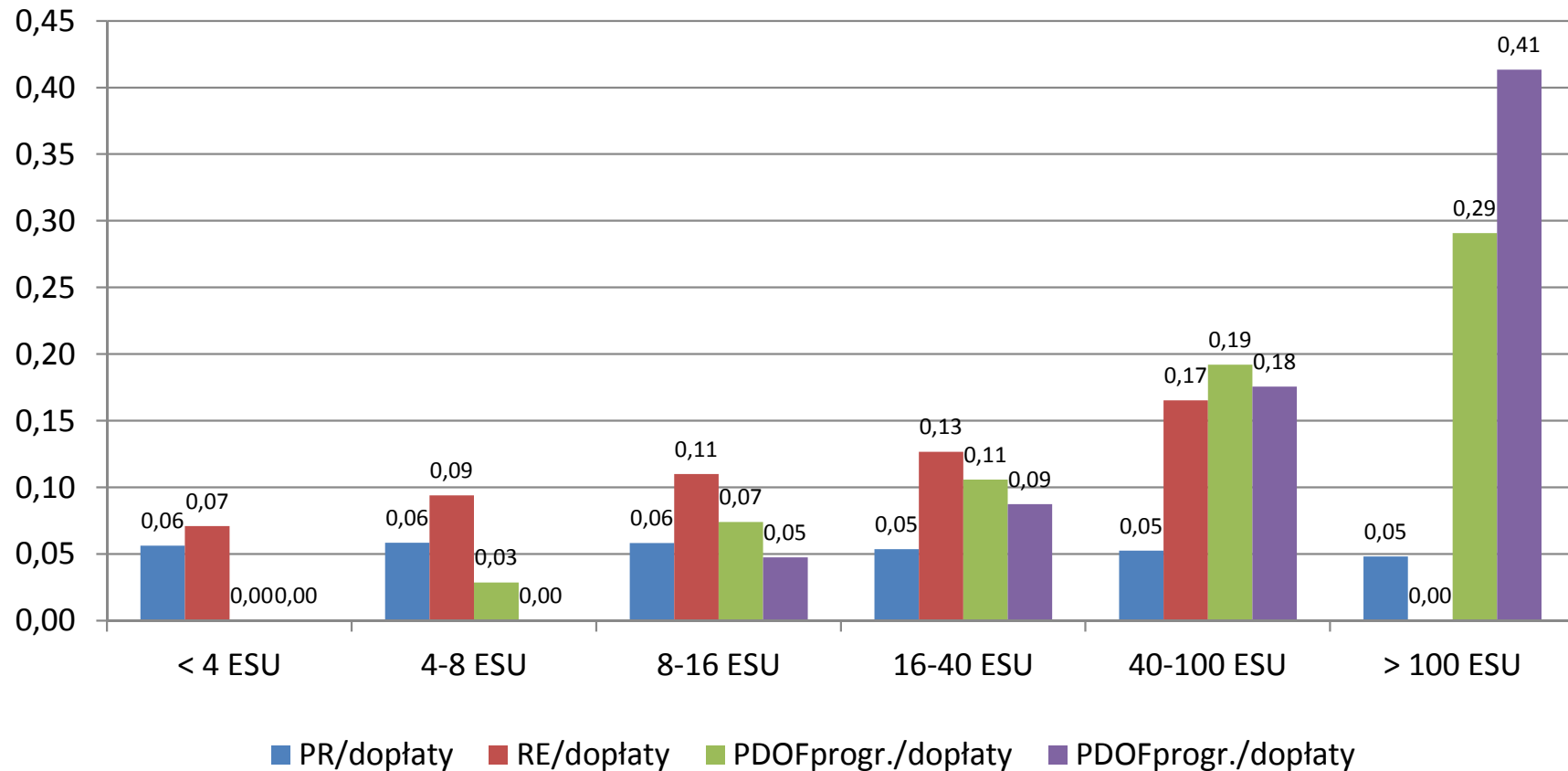
Kwota podatku dochodowego w tys. zł

Relacja podatku dochodowego do podatku rolnego w nawiasie

Relacja podatku dochodowego i rolnego do kwoty dopłat do działalności operacyjnej w roku 2007

Relacja podatku dochodowego i rolnego do kwoty dopłat do działalności operacyjnej w roku 2009

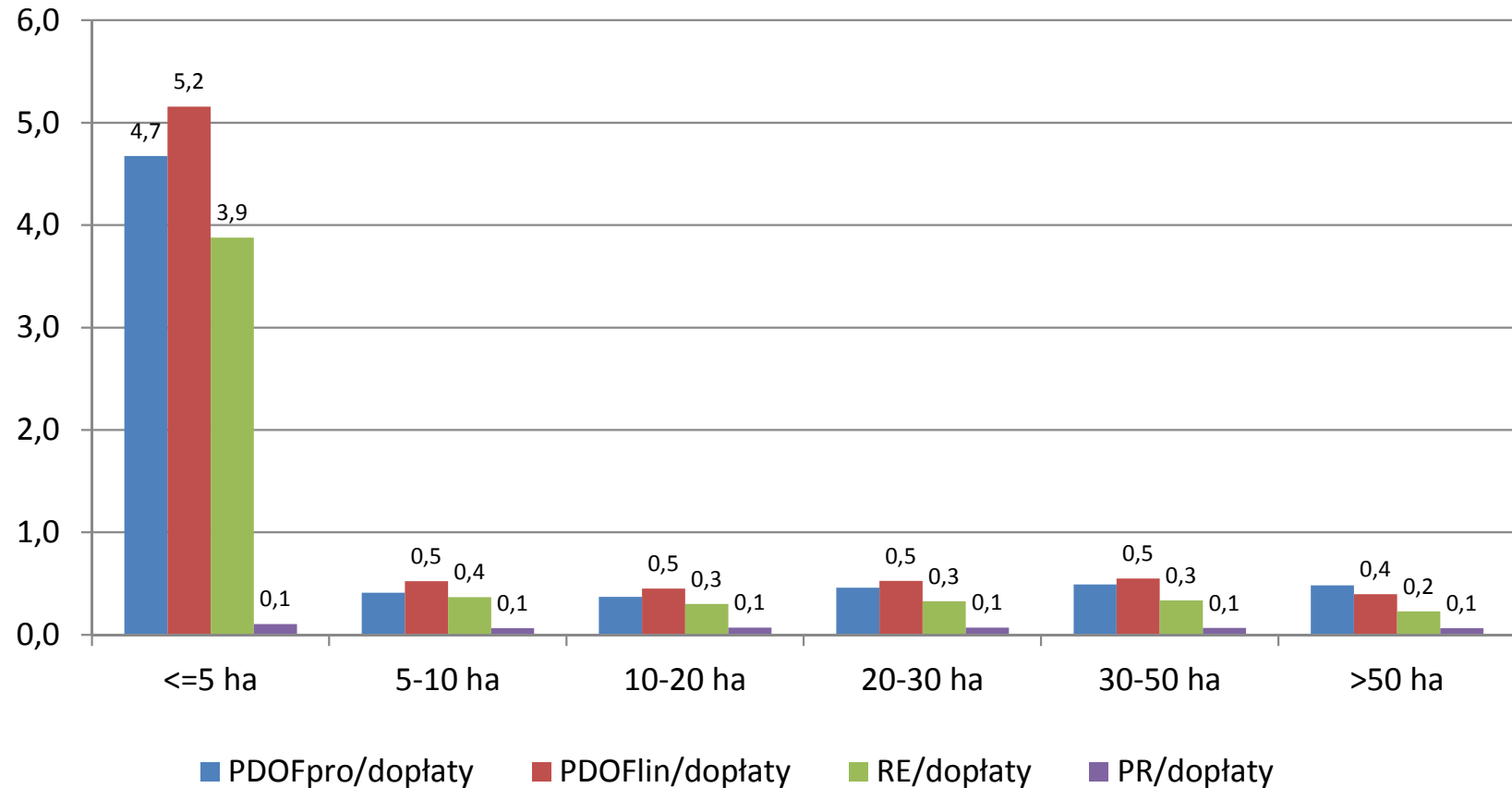
Modele podatku dochodowego według grup obszarowych gospodarstwa w latach 2007 i 2009

Grupy obszarowe gospodarstw (ha UR)	Model A (Ryczałt)		Model B (PDOF _{pro})		Model C (PDOF _{lin})	
	2007	2009	2007	2009	2007	2009
Lata	2007	2009	2007	2009	2007	2009
B. Małe (<= 5 ha)	10,2 (36,7)	11,1 (33,4)	12,3 (44,4)	14,0 (42,1)	13,5 (48,6)	15,3 (46,2)
Małe (5-10 ha)	2,4 (5,2)	2,8 (5,0)	2,7 (5,9)	2,1 (5,4)	3,4 (7,5)	2,8 (5,4)
Średnio małe (10-20 ha)	2,9 (4,2)	2,6 (2,8)	3,6 (5,2)	0,9 (1,0)	4,4 (6,4)	1,5 (1,0)
Średnio duże (20-30 ha)	4,7 (4,6)	4,2 (3,1)	6,7 (6,5)	2,4 (1,8)	7,7 (7,5)	3,1 (1,8)
Duże (30-50 ha)	7,1 (4,8)	6,0 (3,0)	10,4 (7,1)	3,9 (2,0)	11,6 (7,9)	4,7 (2,0)
Bardzo duże (> 50 ha)	14,7 (3,5)	11,9 (2,1)	30,9 (7,3)	5,7 (1,0)	25,4 (6,0)	6,7 (1,0)

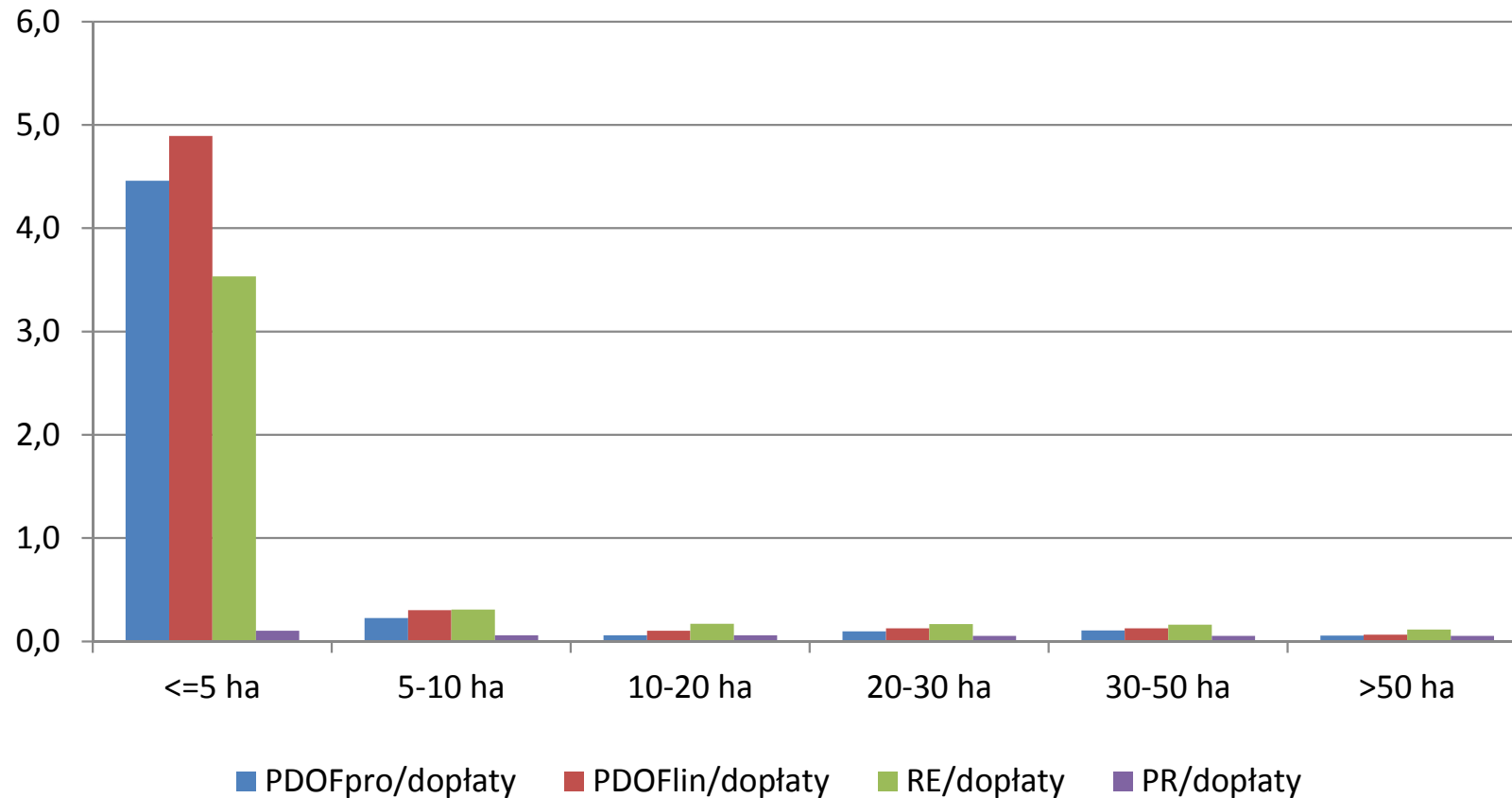
Kwota podatku dochodowego w tys. zł

Relacja podatku dochodowego do podatku rolnego w nawiasie

Relacja podatku dochodowego do kwoty dopłat do działalności operacyjnej w roku 2007

Relacja podatku dochodowego do kwoty dopłat do działalności operacyjnej w roku 2009

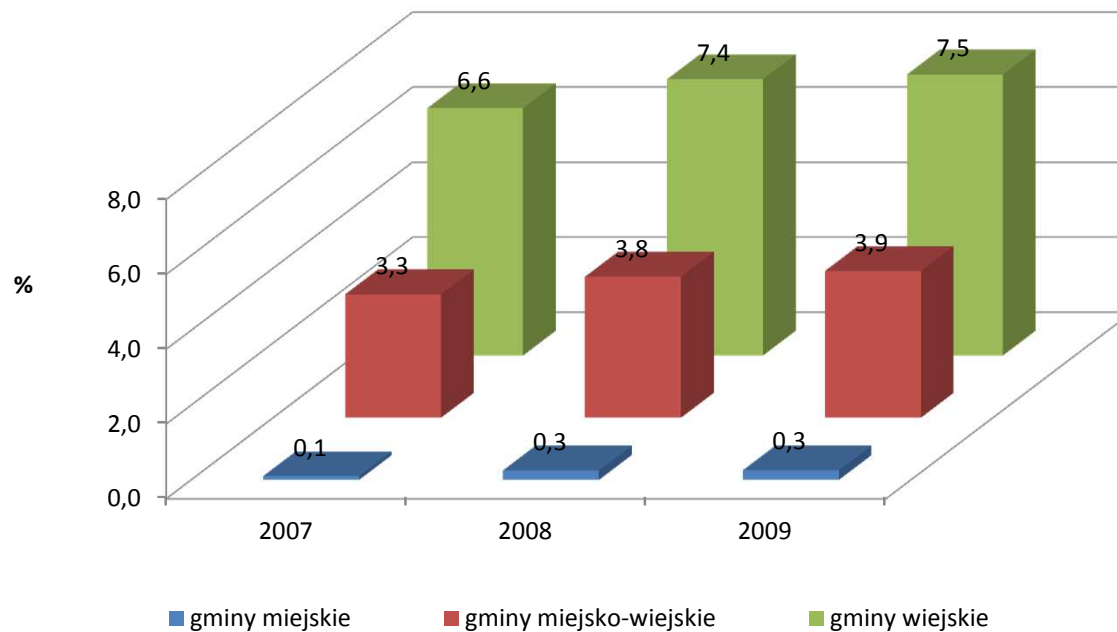

Zmniejszenia dochodów po opodatkowaniu w analizowanych modelach

Grupy obszarowe gospodarstw (ha UR)	Model A (Ryczałt)		Model B (PDOF _{pro})		Model C (PDOF _{lin})	
	2007	2009	2007	2009	2007	2009
Lata	2007	2009	2007	2009	2007	2009
B. Małe (<= 5 ha)	97,0% (10,2)	88,1% (11,1)	3,6% (12,3)	14,3% (14,0)	4,0% (13,5)	15,8% (15,3)
Małe (5-10 ha)	97,3% (2,4)	90,6% (2,8)	3,1% (2,7)	10,6% (2,1)	4,2% (3,4)	13,4%(2,8)
Średnio małe (10-20 ha)	97,3% (2,9)	88,3% (2,6)	3,3% (3,6)	14,4% (0,9)	4,4% (4,4)	17,6%(1,5)
Średnio duże (20-30 ha)	97,3% (4,7)	89,1% (4,2)	3,8% (6,7)	15,3% (2,4)	4,8% (7,7)	17,5%(3,1)
Duże (30-50 ha)	97,3% (7,1)	88,9% (6,0)	4,0% (10,4)	16,3% (3,9)	4,9% (11,6)	18,1%(4,7)
Bardzo duże (> 50 ha)	97,4% (14,7)	89,4% (11,9)	5,5%(30,9)	22,2% (5,7)	5,1% (25,4)	18,2%(6,7)

Kwota podatku dochodowego w tys. zł w nawiasie
Zmniejszenie dochodów po opodatkowaniu (%)

Udział wpływów z podatku rolnego w dochodach własnych gmin w latach 2007-2009 (%)

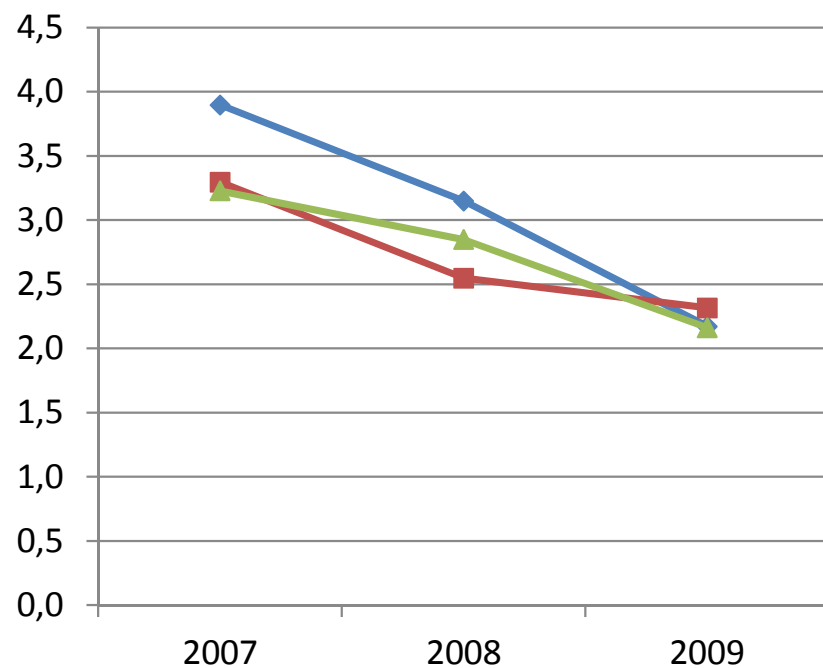

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za lata 2007-2009.

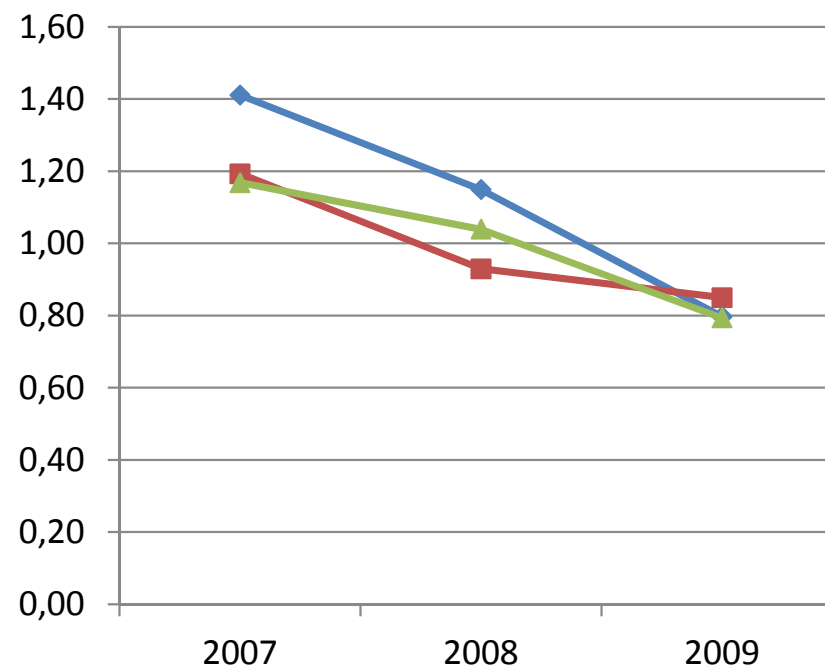

Porównanie relacji podatku dochodowego do podatku rolnego w budżecie państwa i budżetach gmin w latach 2007-2009 (gospodarstwa grupowane według żywotności ekonomicznej)

W budżecie państwa

W części przypadającej do budżetów gmin

—◆— Ryczałt —■— PDOFlin. —▲— PDOFprogr.

—◆— Ryczałt —■— PDOFlin. —▲— PDOFprogr.

Trudności w definiowaniu podstawowych pojęć z zakresu rolnictwa

- Definicje odnoszące się do zakresu podmiotowego:
 - Działalność rolnicza,
 - Produkcji rolnej,
 - Gospodarstwo rolne.
- Definicje odnoszące się do zakresu przedmiotowego:
 - Dochód gospodarstwa rolnego,
 - Dochód do opodatkowania.

Wnioski

- Objęcie działalność rolniczej podatkiem dochodowym od osób fizycznych będzie wiązało się z koniecznością wprowadzenia ewidencji zdarzeń gospodarczych oraz dokonania zmian w konstrukcji tego podatku. Zmiany będą dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego i przedmiotowego oraz podstawy opodatkowania. Wymaga to przeprowadzenia szkoleń i działań informacyjnych. Obowiązek ewidencji zdarzeń może przynieść wymierne korzyści zarówno w z punktu widzenia producenta rolnego (zarządzanie gospodarstwem), jak i państwa (lepsze rozdysponowanie pomocy finansowej pochodzącej ze środków publicznych). Proponujemy obliczanie dochodów zgodnie z procedurą uproszczoną (KPiR) oraz przyjęcie stawek obowiązujących w podatku PIT na zasadach ogólnych,

Wnioski

- Włączenie działalności rolniczej do obecnego systemu podatku dochodowego od osób fizycznych na obecnie obowiązujących zasadach może przyczynić się do dodatkowego obciążenia tych gospodarstw zobowiązaniami z tego tytułu w stosunku do obecnie płaconego podatku rolnego.
- Dla większości analizowanych gospodarstw wprowadzenie podatku ryczałtowego o najniższej stawce 3% wiązać się będzie ze wzrostem dotychczasowych obciążeń podatkowych, wyjątek stanowiłyby gospodarstwach o najmniejszej żywotności ekonomicznej do 4 ESU w roku 2009, które mogłyby skorzystać na tej formie opodatkowania. Można by było dać szansę wyborowi rolnikowi formy opodatkowania (ryczałt czy zasady ogólne –progresja)
- Najbardziej korzystną formą opodatkowania dla większości analizowanych gospodarstw byłby podatek PIT na zasadach ogólnych – progresja. Szczególnie byłoby to korzystne dla gospodarstw wysoko intensywnych ponoszących wysokie koszty produkcji.
- Najbardziej dotkliwie skutki reformy odczułyby gospodarstwa najbardziej żywotne ekonomicznie, w których obciążenia wzrosłyby nawet 10-krotnie. Jednocześnie gospodarstwa te nie mogłyby skorzystać z ryczałtowych form opodatkowania. Objęcie podatkiem dochodowym tej grupy gospodarstw byłoby przejawem normalizacji, bowiem to głównie one są beneficjentami obecnego systemu.

Wnioski

- Opodatkowanie dopłat do działalności gospodarczej wydaje się być zasadne w sytuacji braku zmian w systemie opodatkowania rolnictwa. Pewnym rozwiązaniem o najwyższym stopniu uproszczenia może być wariant polegający na opodatkowaniu tylko dopłat bezpośrednich przez co można by było osiągnąć zamierzone cele fiskalne oraz sprawiedliwość podatkowej.
- Po wprowadzeniu podatku dochodowego dochody gmin nie byłyby tak stabilne jak w przypadku podatku rolnego. Według szacunków w roku 2007 zwiększyłyby się ok. 20-40%, natomiast w roku 2009 uległy by zmniejszeniu o ok. 20% wobec obecnych wpływów z podatku rolnego.

Dziękujemy za uwagę